DERLEME MAKALE

NİTELİKLİ FİKRİ TAPU (NFT) VE TELİF HAKKI

NON – FUNGIBLE TOKEN (NFT) AND COPYRIGHT

Dr. Nüket Evrim KARATURP*

ÖZ

2017 yılında ortaya çıkan, 2021 baharı ile birlikte popüler hale gelen (Yıldırım Köse ve Yıldız, 2022) ve hızla çok yüksek bir piyasa hacmine ulaşan Nitelikli Fikri Tapu (NFT), blokzincir teknolojisine dayanan ve akıllı sözleşmeler yardımı ile güvenlik ve el değiştirmesi sağlanan, eşi benzeri olmayan ve değiştirilemeyen nitelikte (Özdemir, 2021, s. 49) bir tür sanal jetondur. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'nin Türk Dil Kurumu ile ortak anket çalışması sonucunda Nisan 2022 tarihi itibari ile "NFT/ Non-fungible Token" kavramının Türkçe karşılığı "Nitelikli Fikri Tapu" olarak belirlenmiştir. Esasen Etherium blokzincirinin bir parçası olarak ortaya çıkan NFT'nin bir tür dijital sertifika olarak tanımlandığı da görülmektedir (Sarı, 2022, s. 254). 2022 yılı ilk çeyreğinde yüzde 220 oranında bir artış ile 54 milyar ABD dolarlık işlem hacmine ulaşan NFT (Caymaz, 2022), piyasa hacminin büyüklüğü, kişilerin NFT'yi bir yatırım aracı olarak görmesi ve sağladığı devir kolaylığı ile git gide daha çok ilgi odağı haline gelmektedir. Ancak konuya ilişkin teknik bilgi eksikliği ve yanıltıcı açıklamalar nedeni ile hak kayıpları yaşanması da olası görünmektedir. Hakkında özel yasal düzenleme bulunmayan NFT'nin, öğretide hukuki nitelikleri ve kullanımlarından doğabilecek hukuki sorunlar bakımından incelenmekte olduğu, yerli ve yabancı bazı mahkeme kararlarının da verilmeye başlandığı görülmektedir.

Her ne kadar NFT fikri haklarla özellikle de telif hakkı ile bağlantılı olarak daha çok anılsa da işlevleri bakımından NFT'nin sadece fikri mülkiyet hukukunu değil, sözleşmeler, menkul kıymetler, vergi ve mülkiyet hukuku gibi

*Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İngilizce İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi nuketevrim.aydiner@deu.edu.tr, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5384-1562

Makale Geliş Tarihi : 30.12.2022
Kabul Tarihi : 09.03.2023

daha pek çok hukuk dalını da ilgilendirdiği görülmektedir (Çağlayan Aksoy & Üzken Üner, 2021, s. 115). NFT'nin değiştirilemez niteliği ve bünyesinde yer alan akıllı sözleşmeler vasıtasıyla eser sahibinin haklarını korumada yardımcı olacağı ve devre ilişkin ispat sorunlarını azaltacağı gerekçesi ile telif hakkı bakımından öne çıktığı görülmektedir. Bu çalışmada NFT kavramı, hukuki niteliği ve ilgili taraflar açısından doğurabileceği hukuki sonuçlar, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (Fikir ve Sanat Eserleri, 2017) ile düzenlenmiş bulunan telif hakkı kapsamında incelenmektedir.

Çalışmamızda önce NFT ve blockzincir, kripto para, sanal jeton gibi NFT'nin ilgili olduğu kavramlar ile sanal jeton türleri incelenmiş, ardından NFT çerçevesinde telif hakkı ile bağlantılı olarak NFT'nin oluşturulması, satımı gibi durumlarda taraflar bakımından ortaya çıkabilecek hukuki sorunlara, sorumluluklara ve sınırlı sayıdaki yerli ve yabancı yargı kararına değinilmiş, NFT'lerin vergilendirilmesi bakımından mevcut hukuki durum değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Nitelikli Fikri Tapu (NFT), Blokzincir, Akıllı Sözleşmeler, Kripto Para, Telif Hakkı.

ABSTRACT

NFT (Non-fungible Token), is a kind of coin which emerged in 2017, became popular with the spring of 2021 and rapidly reached a very high market volume (Yıldırım Köse and Yıldız, 2022), is a kind of unique and unchangeable virtual property (Özdemir, 2021, p.49) based on blockchain technology and provided with security and exchange with the help of smart contracts.

NFT, which is essentially a part of the Ethereum blockchain, is defined as a kind of digital certificate also (Sarı, 2022, p. 254). NFT, which has reached a transaction volume of 54 billion US dollars with an increase of 220 percent in the first quarter of 2022 (Caymaz, 2022), is becoming more and more the focus of attention due to the size of the market, the fact that people see NFT as an investment tool and the ease of transfer it provides. However, it seems possible to experience loss of rights due to lack of technical knowledge and misleading explanations on the subject. It is seen that NFT, for which there is no legal regulation yet, is being examined in terms of its legal qualifications

and legal problems that may arise from its use, and some domestic and foreign court decisions have begun to be made.

Although NFT is mostly mentioned in connection with intellectual property rights, especially copyright, it is seen that NFT is not only related to intellectual property law, but also to many other branches of law such as contracts, securities, tax and property law (Çağlayan Aksoy & Üzken Üner, 2021, p. 115). It is seen that NFT stands out in terms of copyright due to its unchangeable nature and the reason that it will help protect the rights of the author through smart contracts and reduce the proof problems regarding the circuit. In this study, the concept of NFT, its legal nature and its legal consequences for interested parties are examined within the scope of copyright regulated by the Law on Intellectual and Artistic Works (Intellectual and Artistic Works, 2017).

In our study, firstly, NFT and the concepts related to NFT such as blockchain, crypto money, virtual tokens and types of virtual tokens were examined, then legal problems, responsibilities and limited limitations that may arise in terms of parties in cases such as the creation and sale of NFT in connection with copyright within the framework of NFT were examined.numerous domestic and foreign judicial decisions have been mentioned, and the current legal situation in terms of taxation of NFTs has been evaluated.

Keywords: Non-fungible Tokens, Blockchain, Smart Contracts, Cryptocurrency, Copyright.

1. GİRİŞ

Blokzincir teknolojisinin hayatımıza soktuğu kavramlardan biri olan NFT'lerin hızla büyüyen ekonomik işlem hacmi, kendisine olan ilgiyi oldukça artırmıştır. Her ne kadar NFT'ler hakkında genel eğilim yatırım amaçlı edinme yönünde olsa da bu yeni teknolojinin getirdiği kolaylıklar ve kendine özgü yapısı, çok farklı alanlarda kullanılabilme potansiyelini de gözler önüne sermektedir. NFT'lerin gayri misli niteliği, zaman damgası, blokzincir ve akıllı sözleşmeler gibi güvenilirliği arttıran araçlardan yararlanması çok farklı alanlarda kullanım olanaklarını ortaya çıkarmıştır. Menkul ya da gayrimenkul mal varlığı devirleri, telif hakkı, marka gibi gayri maddi varlık devirleri, otel rezervasyonları, bilet satışları, kiralama gibi pek çok işlem NFT ile daha kolay ve güvenilir bir biçimde yapılabileceği dile getirilen işlemlerden sadece bazıları olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. BLOKZİNCİR TEKNOLOJİSİ, NİTELİKLİ FİKRİ TAPU VE İLGİLİ TEKNİK KAVRAMLAR

2.1. Blokzincir teknolojisi

Blokzincir, özünde elektronik bir veri tabanıdır. Ancak diğer elektronik veritabanlarından farklı olarak veriler merkezi bir bilgisayarda depolanmak yerine tek bir bilgisayar gibi hareket eden farklı donanımlarda tutulmaktadır (Şener, 2022, s. 3). Dolayısıyla, blokzincir merkezi otorite gerekmeksizin çalışan dağıtılmış bir veritabanı olarak adlandırılabilmektedir. (Çağlayan Aksoy ve Üzken Üner, 2021, s. 1116). Blokzincirin çalışma mekanizması zaman damgası ve kriptografi gibi sistemlerin kullanılması nedeni ile verilerin güvenli bir şekilde kaydını mümkün kılmaktadır. Blokzincir merkezsiz ve uçtan uca işlem ile çalışan bir dijital defter olarak da adlandırılmakta, dağıtık defter teknolojisi (Distributed Ledger Technology /DLT) ve kriptografiye dayanan yeni bir tür teknoloji olduğu belirtilmektedir (Dimitropoulos, 2020, s. 1127; Tekelioğlu, 2022, s. 4).

Blokzincirdeki bloklar esasında bilgi kümeleridir. Ve her bir blok dolduğunda kendisinden önce dolmuş olan bloğa bağlanarak bir veri zinciri oluşturmaktadır (Şener, 2022, s. 3). Zaman içerisinde yeni bilgiler geldikçe yeni bloklar oluşturularak zincir devam etmektedir (Akçaal, 2022, s. 366). Dağıtılmış defter teknolojisi sayesinde her kullanıcı birer veri sağlayıcı olarak görev yaparak yeni blokların zincire eklenmesini sağlamaktadır (Şener, D. 2022, s. 3; Akçaal, 2022, s.366).

2.2. Akıllı sözleşmeler

Akıllı sözleşmeleri teknolojik ya da hukuki boyutu ile ele alan ya da her ikisini birden göz önünde bulundurarak getirilmiş pek çok tanıma rastlamak mümkündür.

Akıllı sözleşme kavramını ilk kullanan kişinin, hazırladığı "Smart Contracts (Szabo, Smart Contracts, 1996)" adlı dokumanın eki olarak yer alan sözlükte (Szabo, Smart Contracts Glossary, 1995) açıklayan Nick Szabo olduğu belirtilmektedir (Çağlayan Aksoy ve Üzken Üner, 2021, s. 1116). Sözlükte yer alan tanım şöyledir: "Tarafların diğer taahhütlerini yerine getirdikleri protokoller de dahil olmak üzere bir dizi taahhüt. Protokoller genellikle bir bilgisayar ağındaki programlarla veya diğer dijital elektronik biçimlerinde uygulanır, bu nedenle bu sözleşmeler kâğıt tabanlı atalarından "daha akıllıdır". Yapay zekâ kullanımı ima edilmez."

Akıllı sözleşmeye ilişkin açıklayıcı bir tanım uyarınca, "akıllı sözleşme, program kodunda önceden belirlenmiş koşullar çerçevesinde bir hukukî ilişkinin otomatik olarak kurulmasını veya işlemesini/yürütülmesini sağlayan ve bunları gerçekleştirirken genellikle blok zinciri teknolojisinden yararlanan bir bilgisayar programıdır" (Sadioğlu, 2021, s. 174).

Öğretide yer alan diğer bir tanım uyarınca, "akıllı sözleşme, herhangi bir insan müdahalesi olmadan kodlanan koşullar yerine getirildiğinde sözleşme performansını güvenilir bir şekilde ve otomatik olarak yürüten kendi kendine uygulanabilirliği ve kurcalamaya karşı korumayı (bozulmazlık) sürdürmek için Blokzincir teknolojisi üzerine inşa edilmiş hesaplama kodları olarak tanımlanabilir" (Karamanlıoğlu, 2018, s. 33).

Akıllı sözleşmenin temelinde "eğer … o hâlde" ("if ... then") olarak formüle edilmiş koşullu kodlar yer aldığı belirtilmektedir (Sadioğlu, 2021, s. 174). Bu çerçevede akıllı sözleşme, hedeflenen işlemin gerçekleşmesinin, şarta bağlı kodlama sistemine dayandığı ve dışarıdan müdahaleye kapalı bir tür yazılım olarak tanımlanabilir.

Her ne kadar akıllı sözleşme ve blokzincir kavramları genellikle birlikte anılsa da blokzincir, akıllı sözleşmelerin kullandığı güvenilir bir platform niteliğinde olup, blokzincir sistemi dışında da akıllı sözleşmelerin meydana getirilebileceği belirtilmektedir (Sadioğlu, 2021, s. 178).

2.3. Kripto varlık, kripto para, sanal jeton, sanal jeton türleri ve nitelikli fikri tapu

2.3.1. Kripto varlık, kripto para ve sanal jeton

Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik (Ödemelerde Kripto Varlıklar, 2022) uyarınca "Kripto varlık, dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıkları ifade eder." Yönetmelik düzenlemesinde esas olarak, kripto varlıkların ödemelerde dolaylı da olsa kullanılamayacağı ve kullanmayı sağlayıcı hizmet sunulamayacağı öngörülmüştür.

Kripto varlıklar, kriptografik tekniklerin, bir varlığın birimlerinin üretimini

düzenlemek ve bu birimlerin taraflar arasında merkezi olmayan bir şekilde, yani bir blokzincir aracılığıyla merkezi bir taraf olmaksızın transferini doğrulamak için kullanıldığı dijital varlıklardır (Dimitropoulos, 2020, s. 1132).

Blokzincir teknolojisi çerçevesinde kripto para (coin) ve sanal jeton (token) olmak üzere iki çeşit kripto varlık yer almaktadır (Sarı, 2022, s. 28). Kripto paraların oluşturulması için özel bir blokzincir yaratılması gerektiği, sanal jetonun ise hazır blokzincir teknolojisi çerçevesinde işlem göreceği belirtilmektedir (Sarı, 2022, s. 28, 29). Kripto para ve sanal jetonlar kullanım alanları bakımından da farklılık göstermektedirler. Zira kripto para temelde takas işlemi amaçlı öngörülmüşken, sanal jetonlar varlıkları temsil edilebilmektedir (Özdemir, 2021, s. 53) ve söz konusu varlıklar gerçek ya da sanal dünyaya ait olabilecektir.

2.3.2. Sanal jeton türleri ve NFT

Sanal Jetonlar işlevleri açısından 5 ayrı başlıkta incelenebilecektir. Bunlar, ödeme amaçlı, hizmet amaçlı, menkul kıymet benzeri ve varlığa dayalı sanal jetonlar ve NFT olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir sanal jeton türü olan NFT (Non-fungible Token/Nitelikli Fikri Tapu), gayri misli niteliği ile diğer sanal jetonlardan ayrılmaktadır (Sarı, 2022, s. 29). Misli nitelikteki sanal jetonlar, takas edilebilir, birbirinin yerine geçebilir, bölünebilir nitelikte iken, NFT'ler eşsiz, ikame edilemez ve bölünemez nitelikleri nedeni ile farklılık göstermektedir (Lewis, Owen, Fraser ve Dighe, 2021, s. 18; Özdemir, 2021, s. 60, 61; Sarı, 2022, s. 29; Tevetoğlu, s. 7). NFT'ler her bir sanal jetona farklı bir üst veri eklenmesi suretiyle oluşan (Özdemir, 2021, s. 60) benzersiz bir dijital imza sayesinde gayri misli niteliğe kavuşmaktadırlar (Sarı, 2022, s. 30). NFT'ler bir maddi ya da gayri maddi mal varlığına dayalı olarak çıkarılabileceği gibi, herhangi bir varlığa bağlı olmadan da çıkarılabileceklerdir.

NFT'ler genellikle Etherium Blokzincirinde oluşturulmakla birlikte, diğer blokzincirlerde de NFT oluşturulmasının mümkün olduğu belirtilmektedir (Tevetoğlu, 2022, s. 7). Etherium Blokzincirinde oluşturulan NFT, Ethereum'un ERC-721 standardını kullanan bir akıllı sözleşme tarafından desteklenir (Özdemir, 2021, s. 46). Her NFT, onu benzersiz ve değiştirilemez kılan meta verilerden oluşur (Lewis vd., 2021, s. 18)

3. TELİF HAKKI BAKIMINDAN NFT

3.1. NFT'nin eser sahibine sağladığı kolaylıklar

NFT'nin eserin asıl sahibine eserini telif hakkı kapsamında koruyabilmesi açısından büyük kolaylıklar sağlayacağı öngörülmektedir. Gerçekten de hem eser sahipliğinin ispatı, hak ihlallerinin önlenmesi hem de pay ve takip hakkı gibi uygulamada zorluk çekilen konularda olanaklar sağlaması NFT'lerin fikir ve sanat eserleri bakımından önemini artırmıştır (Sarı, 2022, s. 253, 254). Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 45 ile, "Güzel sanat eserlerinin satış bedellerinden pay verilmesi" öngörülmüştür. Doktrinde NFT teknolojisin, söz konusu hakkın korunmasını kolaylaştıracağı belirtilmektedir. Ayrıca bir NFT için yeniden satımdan pay alınmasının söz konusu olabilmesi için, NFT'si oluşturulan varlığın eser niteliğinde olması gerekmediği, her NFT için (sözleşme serbestisi çerçevesinde) bu hakkın öngörülebileceği belirtilmektedir (Çağlayan Aksoy ve Üzken Üner, 2021, s. 1126). Ayrıca, eser sahibinin eserini sanal ortamda güvenli bir şekilde tanıtabilmesi ve tüm dünya pazarına sunabilmesi de mümkün hale gelmiştir (Sarı, 2022, s. 254).

3.2. NFT'nin oluşturulmasının telif hakkına etkisi

NFT'ler sanal ürünlere ilişkin olarak oluşturulabilecekleri gibi, gerçek dünyaya ait ürünler üzerinde de oluşturulabildiklerinden, hem sanal ortamda yaratılmış fikir ve sanat eserleri hem de gerçek dünyada bulunan fikir ve sanat eserleri bakımından kullanılabilmektedir. Bir sanat eserinin NFT haline getirilmesi hakkında uygulamada "mintleme/minting" terimi kullanılmaktadır. "Minting", basma, basım ve para basma gibi anlamlarda kullanılan İngilizce bir terimdir. Gerçek ya da dijital bir sanat eserin NFT'sinin oluşturulmasının teknik bir süreç olarak kabul edilmesi gerektiği, bu durumun işleme eser niteliğinde bir eseri ortaya çıkarmayacağı belirtilmektedir (Sarı, 2022, s. 53). Ancak bir eser önce işlenip daha sonra NFT'sinin oluşturulması durumunda, işleme eylemi neticesinde NFT'leştirilmesinden bağımsız olarak her hâlükârda bir işleme eser ortaya çıkabilecektir (Sarı, 2022, s. 255).

NFT'lerin eşsiz nitelikleri ve sanat eserleri bakımından hızla artan kullanımları nedeni ile, bir NFT kendisi sanat eseri midir sorusu ortaya çıkmıştır. Bu sorunu bir fikir ve sanat eserlerine dayanan ve dayanmayan NFT'ler bakımından ikiye ayırarak incelersek, gerçek dünyada ya da sanal ortamda bulunan bir fikir ve

sanat eserinin NFT'sinin oluşturulmasının, mevcut durumda esasında bir tür sertifikasyon işlemi niteliğinde olduğu, bu durumda NFT'nin kendisinin fikir ve sanat eseri niteliği taşımadığı anlaşılacaktır (Özdemir, 2021, s. 72). Ancak NFT'nin kendisi FSEK'te yer alan eser niteliğinde olma koşullarını taşıması halinde, eser olarak kabul edilebilecektir (Özdemir, 2021, s. 73,74; Tevetoğlu, 2022, s. 8). Sanal ya da gerçek bir sanat eserine dayanmayan NFT'nin kendisi diğer sanal jetonlar gibi maddi olmayan bir mal varlığı niteliğinde olacaktır (Tevetoğlu, 2022, s. 10).

3.3 Telif hakkı kapsamında NFT nedeni ile ortaya çıkabilecek hukuki sorunlar ve güncel mahkeme kararları

3.3.1. Telif hakkı kapsamında NFT nedeni ile ortaya çıkabilecek hukuki sorunlar

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 1/b çerçevesinde eser, "sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri" olarak tanımlanmaktadır. Eser sahibinin hakları ise mali haklar ve manevi haklar olarak ikiye ayrılmakta, manevi haklar devre konu olmazken, mali haklar devredilebilmekte ya da lisans verilmesi söz konusu olabilmektedir. Mali haklar, işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim hakkı olmak üzere kanunda belirtilmiştir (Fikir ve Sanat Eserleri, 2017, m.20-25).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 52 uyarınca, "mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır". Kanunda belirtilen şekil şartına uymadan yapılan işlemler geçersiz olacağından, bir eserin NFT'sinin oluşturularak akıllı sözleşme ile devri esere ilişkin mali hakların devri sonucunu doğurmayacaktır (Tevetoğlu, 2022, s. 10). Zira akıllı sözleşmeler kodlarla çalışan yazılım niteliğindedirler ve kanunun ifadesindeki yazılılık şartını ihtiva etmemektedirler (Sarı, 2022, s. 256). Taraf edimleri ifa edildikten sonra, şekle aykırılığın ileri sürülmesi, hakkın kötüye kullanımı kapsamında değerlendirilebilse de (Suluk, Karasu ve Nal, s.116; Sarı, 2022, s. 209, 210), ortada yazılı bir sözleşme bulunmadığından, iradelerin ne yönde olduğunu ispat oldukça zor olacaktır kanısındayız.

NFT devriyle birlikte kanundaki yazılı şekle uygun olarak ayrı bir sözleşme yapılması ve mali hakların devrinin geçerli kılınması mümkündür (Özdemir, 2021, s. 76; Sarı, 2022, s. 256). Ancak böyle bir uygulamanın, NFT ile vaat

edilen prosedürden uzaklaşma, işlemlerin hızlanması getirisinin bir anlamı da kalmayacaktır.

Kanunda öngörülen telif hakkı süresinin dolmuş olması halinde ise, eserlerin NFT'lerinin oluşturulması hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir (Çağlayan Aksoy ve Üzken Üner, 2021, s. 1124).

NFT'nin hizmet sağlayıcı platformlar aracılığıyla oluşturulması halinde, eser sahibi ile hizmet sağlayıcı arasında çoğaltmaya ilişkin lisans sözleşmesi bulunduğu belirtilmektedir (Özdemir, 2021, s. 77).

NFT'nin eser sahibi dışında kişilerce oluşturulması durumunda ise, somut olaya göre, eser sahibinin mali ve manevi haklarının ihlali söz konusu olabilecektir.

Çoğaltma hakkı kanunda, var olan çoğaltma teknikleri yanında sonradan ortaya çıkabilecek teknolojileri de kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 22, eserin "bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kaydedilmesi" ifadesi ile bu durumu açıkça düzenlemektedir. Ayrıca hüküm "herhangi bir şekil ve yöntemle", doğrudan veya dolaylı" çoğaltmayı eser sahibinin münhasır hakkı olarak düzenlemektedir. Dolayısıyla eserin "içerik" olarak blokzincire yüklendiği durumlarda çoğaltma hakkı ihlal edilebilecektir.

Bir esere ilişkin NFT'nin oluşturulması iki şekilde söz konusu olabilmektedir. İlkinde eser içerik olarak NFT ile birlikte blokzincire yüklenirken "on-chain NFT" olarak ifade edilen "zincir içi NFT", ikincisinde sadece esere ilişkin sertifika niteliğindeki NFT "zincir dışı NFT" olarak dilimize çevrilebilecek, "off-chain NFT", yüklenmektedir (Çağlayan Aksoy ve Üzken Üner, 2021, s. 1124). Eserin içeriğinin sisteme yüklenmediği sadece ona bağlı olarak oluşturulan NFT'nin yüklendiği durumlarda, eserin çoğaltılması söz konusu olmayacaktır. Ancak, kendisine bağlı olarak oluşturulan NFT ile birlikte eser de içerik olarak blokzincir sistemine yüklenirse artık bir çoğaltma eyleminin varlığından bahsedilebilecektir.

Eser önce işlenip sonra NFT'si oluşturulduysa ve bu işlenmiş hali ile blokzincire içerik olarak yüklenirse, işleme hakkı ihlal edilebilecektir. Ancak eserin NFT'sinin oluşturulması kural olarak işleme olarak nitelendirilemez (Tevetoğlu, 2022, s. 10).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 23 ile düzenlenen yayma hakkı, bir eserin aslının ya da nüshalarının kiralanması, ödünç verilmesi, satışa çıkarılması veya diğer yollarla dağıtılmasıdır. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 25'te ise umuma iletim hakkı düzenlenmektedir. Umuma iletim hakkı eserin aslının ya da

nüshalarının radyo televizyon gibi telli veya telsiz yayın yapan araçlarla ya da dijital iletim de dahil olmak üzere, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve bunların tekrar yayınlanması hallerini kapsamaktadır.

Eserin dijital kopyasının iletiminin yayma hakkı kapsamında değil umuma iletim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği görüşü öğretide hakimdir (Kandigelen ve Bozbel, 2004, s. 514; Genç Arıdemir, 2003, s. 124, 125; Bozbel, 2012, s. 136; Suluk vd., 2021, s. 13, 93). Kanımızca da eserin dijital kopyası herhangi bir dijital ortamda paylaşıldığında, umuma iletim hakkının ihlalinden söz edilmelidir. Örneğin eser niteliğinde bir fotoğrafın dijital kopyasının, dijital ortamda oluşturulmuş bir resmin ya da bir müzik eserinin dijital kopyasının blokzincire NFT'si ile birlikte yüklenmesi ve satışı için ilgili platformlara konması durumunda yayma hakkı değil umuma iletim hakkının ihlal edileceği kanaatindeyiz.

NFT satın alan bakımından ise, özellikle "zincir dışı NFT" söz konusu olduğunda, NFT içeriğinde vaat edilen sanat eserinin bulunmaması ya da içeriğin sonradan değiştirilmesi gibi sorunlar söz konusu olabilecektir. Zira "zincir içi NFT" söz konusu olduğunda içerik blokzincire yüklenirken, zincir dışı NFT'lerde bu bilgiler blokzincirde bulunmamaktadır (Çağlayan Aksoy ve Üzken Üner, 2021, s. 1120). Ayrıca, alıcı tarafın yanıltılarak mali hakların devredildiği kanısının oluşturulması, aynı eser için birden fazla NFT üretilerek çok sayıda kişiye devredilmesi (Çağlayan Aksoy ve Üzken Üner, 2021, s. 1124) (tek nüsha olduğu kanısı oluşturularak) durumları da söz konusu olabilecektir. Konuya ilişkin teknolojik gelişmeler karşısında kanun değişikliği ihtiyacı bulunduğu, tüm taraflar açısından yeni koşullara ilişkin düzenlemelere gidilmesi gereği öngörülmektedir (Özdemir, 2021, s. 79; Sarı, 2022, s. 259).

3.3.2. Güncel mahkeme kararları

Çin Hangzhou İnternet Mahkemesi'nin 22 Nisan 2022 tarihli, ZHE 0129 MIN CHU 1008 sayılı kararına (Yıldırım Köse ve Yıldız, 2022a) konu olayda, esere ilişkin haklar üzerinde münhasır yetkili olduğunu belirten bir şirket, esere ait NFT'lerin izinsiz olarak BigVerse adında NFT pazar yeri platformunda bir kullanıcı tarafından NFT olarak satışının gerçekleşmiş olduğunu tespit etmiş ve karikatürü birebir içeren NFT'nin telif hakkını ihlal etmesi nedeni ile dava açmıştır. Davalı şirket, "uyar kaldır" yükümlülüğünü yerine getirdiğini, ilgili NFT

satışını yapan kullanıcıya ait hesabın bilgilerini açıklamasının yasal olarak gerekli olmadığını belirterek davanın reddi talebinde bulunmuştur. Kararda davalı, NFT'yi oluşturan kişinin gerçek eser sahibi olup olmadığını kontrol etmeyerek, "bilgi ağları aracılığıyla eseri yayma hakkının" ihlalini kolaylaştırdığı için kusurlu bulunmuştur. Ayrıca davacının zarar ve masraflarına karşılık olarak 4.000 Çin Yuan'ı tutarında tazminat ödenmesine ve ihlali oluşturan NFT'nin blokzincir üzerindeki veriler silinemese de dolaşımının durdurulmasına karar verilmiştir.

Karar hem NFT'nin esere ilişkin haklar üzerinde münhasır yetkili kişi dışında satışının ihlal oluşturacağını tespit etmesi, hem de NFT satış platformuna "uyar kaldır" sorumluluğu yanında, "gerçek eser sahipliği kontrolü" öngörmesi bakımından önem taşımaktadır.

Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi'nin CL-2022-00011010 sayılı, Mart 2022 tarihli kararında (Caselaw, 2022; Yıldırım Köse ve Yıldız, 2022a) "bu tür jetonların bir İngiliz hukuku meselesi olarak mülk olarak ele alınması gerektiği" ifadesi ile NFT'ler mülkiyet hakkı kapsamına dahil kabul edilmiş ve sahibinin onayı dışında başka bir dijital cüzdana aktarılan NFT'ler bakımından, malvarlığı değerinin hareketinin durdurulması için tedbir kararı verilmiştir.

Konuya ilişkin güncel bir karar da Singapur Yüksek Mahkemesinden gelmiştir (Janesh s/o Rajkumar v Unknown Person, The General Division Of The High Court Of The Republic Of Singapore [2022] SGHC 264). Olayda, bir popüler bir NFT koleksiyon serisine ait bir NFT'nin başka bir platformda satışa çıkarılması nedeni ile dava açılmıştır. Mahkeme kararında, NFT'ye ilişkin önemli tespitlerde bulunulmuş, NFT'yi maddi bir varlık olarak kabul ederek, ilgili NFT hakkında ihtiyati tedbir kararı verilmesine ve bu kararın fiilen uygulanabilirliği için, kimliği bilinmeyen ancak çeşitli sosyal medya hesapları ve kripto cüzdan bilgileri bulunan davalıya, bu vasıtalarla kararın tebliğ edilmesine karar vermiştir. Kararda ayrıca, NFT'nin satılması halinde zararın tazminat ile tazmin edilmesinin mümkün olmadığına zira eserin bağlı olduğu NFT'nin eşsiz nitelikte kod dizilimi bulunduğundan, davacının bir daha söz konusu NFT'ye ulaşmasının imkânsız hale gelebileceğine değinilmiştir.

Türkiye'de NFT'lere ilişkin dava örneği ise, ünlü sanatçı Cem Karaca'ya ait bir resmin NFT haline getirilerek ilgili platformlardan birinde satışa sunulması nedeni ile ortaya çıkmıştır. Olayda sanatçının mirasçıları, sanatçının resminin izinsiz kullanımı nedeni ile resim üzerindeki kişilik hakkının ihlal edilmiş

olduğu gerekçesi ile dava açmışlardır. İstanbul 3. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nde açılan dava, eser mahiyetinde olmasa dahi resim ve portrelerin izinsiz umuma arzına ilişkin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 86 ve kişilik haklarını düzenleyen Medeni Kanun m. 24 kapsamında hak ihlali teşkil ettiği iddiasından kaynaklanmıştır. Mahkeme, ihtiyati tedbir kararı vermiş ve sonrasında yapılan ihtiyati tedbir kararına itirazı da reddetmiştir (Yıldırım Köse ve Yıldız, 2022b).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 86 hükmü, resim ve portelerin izinsiz umuma arzı bakımından tasvir edilenin ölümünden itibaren 10 yıllık bir süre öngördüğünden, 10 yılın dolmasıyla bu hak sona erecektir. Dolayıyla, olay bakımından söz konusu hükmün uygulanmasının yerinde olmayacağı kanısındayız. Zira merhum sanatçının ölüm tarihi 2004 yılı olduğundan m. 86 hükmünde öngörülen hak iddia süresi dolmuş bulunmaktadır.

4. NFT VE VERGİLENDİRİLMESİ

"Vergi Ödevi" başlığı taşıyan Anayasa'nın 73 maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca," Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır." Dolaysıyla, vergilendirme ancak yasal düzenleme ile mümkündür. Zira fiziki benzerleri ile yakınsama uygulanamaz (İçten, 2022, s. 138, 161). Ülkemizde NFT'ler hakkında ne vergi kanunlarında ne de herhangi başka bir kanunda henüz yasal bir düzenleme bulunmamaktadır

Konuya ilişkin ABD Hazine İç Gelir İdaresi Başkanlığı (Department of the Treasury Internal Revenue Service) Taslak çalışmasında, dijital varlıklar tanımlanmakta, NFT'lerin de birer dijital varlık oldukları tespit edilmiş ve belirli bir varlık dijital varlık özelliklerine sahipse, federal gelir vergisi amaçları için dijital varlık olarak ele alınacağı belirtilmektedir. Taslak uyarınca, (a) teslim alma (mülk veya hizmetler için bir ödül, ödül veya ödeme olarak); veya (b) bir dijital varlığın (veya herhangi bir dijital varlığa ilişkin herhangi bir finansal çıkarın) satılması, takas edilmesi, hediye edilmesi veya başka bir şekilde elden çıkarılması, vergi mükellefiyetini doğuracak eylemler olarak öngörülmektedir. Taslak NFT dahil tüm dijital varlıkları aynı düzenlemeye tabi tutması nedeni ile eleştirilmektedir (Tradingview, 2022).

Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik uyarınca kripto varlıklar gayri maddi varlık olarak nitelendirilmiştir. Ancak, NFT'nin

diğer kripto varlıklardan farklı olarak, sanat eserleri ya da fiziki ürünlerin dijital sertifikaları niteliği taşıyabilmeleri nedeni ile vergilendirilmeleri açısından farklı şekilde ele alınmaları gerektiği belirtilmektedir (İçten, 2022, s. 144). Dolayısıyla, NFT'lerin bağlı oldukları eser ya da fiziki ürün bulunup bulunmaması durumu göz önüne alınarak vergilendirilme düzenlemelerine tabi olmaları yerinde olacaktır (Gediz Oral, 2022, s.12).

5. SONUÇ

Blokzincir teknolojisi ile çalışan, zaman damgası, akıllı sözleşmeler ve kriptografi gibi araçlar kullanılarak güvenilirliği sağlanan ve diğer sanal jetonlardan farklı olarak eşsiz nitelikte bulunan diğer bir deyişle gayri misli olarak üretilen NFT'ler sanal ya da gerçek ürünlere bağlanabilmeleri, adeta onların dijital bir nüshası olarak kullanılabilmeleri sayesinde, şimdiden hayatın pek çok alanında kullanıma girmiş ve özellikle de eser sahibine sağladığı imkanlar nedeni ile telif hakkı bakımından önem kazanmıştır.

Pazar payının hızla büyümesi nedeni ile de dikkatleri üzerine çeken NFT, ardındaki teknolojinin kamuoyunca tam olarak bilinmemesi, hakkında hukuki düzenlemeler bulunmaması gibi nedenlerle, tarafları çeşitli hukuki sorunlarla da baş başa bırakmıştır.

Konunun öğretide uzun bir süre daha tartışılacağı ve mahkeme kararlarında artan oranda karşımıza çıkacağı anlaşılmaktadır. Ancak, diğer hukuk dallarında olduğu gibi, telif hakkı bakımından da NFT'ye ilişkin düzenlemelerin öngörülmesi, yaşanabilecek hak kayıplarının önlenmesi bakımından faydalı olacaktır kanısındayız.

NFT'lerin başta koleksiyoncular olmak üzere toplumun hemen her kesiminde ilgiyle karşılanması ve yüksek fiyatlara alıcı bulması sonucu kendi pazarlarını yaratmış oldukları ortadadır. Ancak NFT ile elde edilen gelirlerin vergilendirilebilmesi için Anayasa m. 73 hükmü uyarınca yasal düzenleme getirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ABD Hazine İç Gelir İdaresi Başkanlığı (Department of the Treasury Internal Revenue Service) Taslak Çalışması (2022), Erişim Adresi: https://www.irs.gov/pub/irs-dft/i1040gi--dft.pdf, Erişim Tarihi: 23.12.2022.

Akçaal, M. (2022). NFT Değiştirilemeyen Jeton Sanat Eserlerinin Miras Yoluyla Geçmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 34(159), 363-396.

Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi'nin CL-2022-00011010 sayılı, 10 Mart 2022 tarihli kararı, Erişim Adresi: https://caselaw.nationalarchives.gov.uk/ewhc/comm/2022/1021/data.pdf, Erişim Tarihi: 10.12.20222.

Bozbel, S. (2012). *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, İstanbul : On iki Levha Yayıncılık.

Caymaz, G. (2022, 18 Nisan). NFT Sektörü 2022 Yılı İlk Çeyreğinde Ne Kadar Büyüdü?, Erişim Adresi: Investing.com, https://tr.investing.com/news/cryptocurrency-news/nft-sektoru-2022-yl-ilk-ceyreginde-ne-kadar-buyudu-2293037, Erişim Tarihi: 31.10.2022.

Çağlayan Aksoy, P. ve Üzken Üner, Z. (2021). NFT's and copyright: challenges and opportunities, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 16(10), 1115-1126.

Dimitropoulos, G. (2020). The Law of Blockchain, *Washington Law Review*, 95(3), 1117-1192.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (1951, 13 Aralık). Resmi Gazete (S. 7981). Erişim Adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7981.pdf

Gediz Oral, B. (2022). Değiştirilemez Jetonların (NFT) Vergilendirilmesi, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 20 (3), 1-14.

Genç Arıdemir, A. (2003). *Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları*, İstanbul : Vedat Kitapçılık.

İçten, T. (2022). NFT Uygulamaları ve Vergilendirilmesi Mevcut Durum ve Öneriler, *Vergi Dünyası*, 42(494),138-164.

Karamanlıoğlu, A. (2018). Concept of Smart Contracts–A Legal Perspective1. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (35), 29-42.

Kendigelen, A. ve Bozbel, S. (2004). Telif Hakları Açısından İnternette Veri Paylaşımı (Peer-to-Peer File Sharing), İnternet ve Hukuk, İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Lewis, L., Owen, J., Fraser, H. ve Dighe, R. (2021). Non-Fungible Tokens and Copyright Law, *Intellectual Property & Technology Law Journal*, 33(8),18-19.

Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik (2022, 16 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 31456). Erişim Adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm

Özdemir, S. S. (2021). Sanat Eserlerinin Menkul Kıymetleştirilmesinde Bir Araç Olarak Gayri Misli Sanal Jetonlar (NFT) ve Sahiplerine Sağladıkları Fikri Hakların Değerlendirilmesi, *BATİDER,* 37(3), 45-91.

Sadioğlu, F. C. (2021). Borçlar Hukuku Çerçevesinde Akıllı Sözleşmenin İşlevleri ve İşlevlerin Yerine Getirilmesi Sırasında Karşılaşılan Sorunlar, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 25(4), 171-216.

Sarı, O. (2022). *NFT'ler* açısından Mali Hakların Devri Sözleşmesi, Ankara : Seçkin Yayınevi.

Singapur Yüksek Mahkemesi Kararı, Janesh s/o Rajkumar v Unknown Person, The General Division Of The High Court Of The Republic Of Singapore [2022] SGHC 264, Erişim Adresi: https://www.elitigation.sg/gd/s/2022_SGHC_264, Erişim Tarihi: 01.11.2022.

Suluk, C., Karasu, R. ve Nal, T. (2021). *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5.bs. Ankara : Seçkin Yayıncılık,

Szabo, N. (1996). Smart Contracts, Erişim Adresi: https://www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart_contracts_2.html Erişim Tarihi: 9.12.2022.

Szabo, N. (1995). Smart Contracts Glossary. Erişim Adresi: https://www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/ InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart_contracts_glossary.html, Erişim Tarihi: 9.12.2022.

Şener, D. (Temmuz 2022). Blockchain Teknolojisi ve Kullanım Alanları, Sistem Global Derleme Raporu, Erişim Adresi: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity: 6967445620831735808/ Erişim Tarihi: 31.10.2022.

Tekelioğlu, N. (2022). Dijital Tapu Sicili: Blokzinciri Teknolojisinin Tapu Sicilinde Kullanılmasına Dair Karşılaştırmalı Bir İnceleme, *İstanbul Hukuk Mecmuası,* 80(1), 1-39.

Tevetoğlu, M. (Şubat 2022). NFT'nin Gündeme Taşıdığı Hukuki Sorunlar, Yapay Zekâ Çağında Hukuk, İstanbul Barosu 2022 Şubat Bülteni, Erişim Adresi: https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/2022subatbulten.pdf, 7-10, Erişim Tarihi: 09.12.2022.

Tradingview (2022), ABD Kripto Para Vergi Düzenlemesi Tepki Çekti, 19 Ekim 2022,Erişim Adresi: https://tr.tradingview.com/news/beincrypto:869cc4a0b:0/ Erişim Tarihi: 10.12.20222.

Yıldırım Köse, M. ve Yıldız, H. (2022, 31 Mayıs). Birleşik Krallık ve Çin'den NFT'ler ile İlgili İki Güncel Mahkeme Kararına Güncel Bir Bakış, IPR Gezgini, Erişim Adresi: https://iprgezgini.org/2022/05/31/birlesik-krallik-ve-cinden-nftler-ile-ilgili-iki-guncel-mahkeme-kararina-genel-bir-bakis/ Erişim Tarihi: 01.11.2022.

Yıldırım Köse, M. ve Yıldız, H. (2022, 14 Eylül). NFT'lerle İlgili Güncel Gelişmeler, Türkiye'de İlk NFT Kararı Verildi, Erişim Adresi: https://gun.av.tr/tr/goruslerimiz/makaleler/nft-ler-ile-ilgili-guncel-hukuki-gelismeler-turkiye-de-nft-lerle-ilgili-ilk-ihtiyati-tedbir-karari-verildi, Erişim Tarihi: 02.11.2022.